

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

5 ΜΑΪΟΥ 2021

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. Αγροτική μεταρρύθμιση

Καθώς η κατοχή γης έπαυε προσδευτικά να είναι πηγή εξουσίας και κοινωνικού –ταξικού– κύρους, άνοιξαν οι δρόμοι για την αγροτική μεταρρύθμιση. Την κατάργηση δηλαδή των μεγάλων ιδιοκτησιών και την κατάτμηση των αξιοποιήσιμων εδαφών σε μικρές παραγωγικές μονάδες, οικογενειακού χαρακτήρα, που ανταποκρίνονταν καλύτερα στις νέες παραγωγικές και κοινωνικές συνθήκες.

β. Εθνικόν Κομιτάτον

Μικρότερη απήχηση στις εργασίες της Εθνοσυνέλευσης του 1862-4 είχαν άλλοι πολιτικοί σχηματισμοί. Μεταξύ αυτών, το Εθνικόν Κομιτάτον, υπό τον Επαμεινώνδα Δεληγιώργη, που υποστήριζε την ανάπτυξη του κοινοβουλευτισμού και τον εκσυγχρονισμό της χώρας, οικονομική ανάπτυξη και μεταρρυθμίσεις στη διοίκηση και στο στρατό, πολιτισμική εξάπλωση στην Οθωμανική αυτοκρατορία.

γ. ΔΟΕ

Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα τα οικονομικά του ελληνικού κράτους οδηγήθηκαν σε καθεστώς Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου (ΔΟΕ). Εκπρόσωποι έξι δυνάμεων (Αγγλία, Γαλλία, Αυστρία, Γερμανία, Ρωσία, Ιταλία) ανέλαβαν τη διαχείριση βασικών κρατικών εσόδων. Επρόκειτο για τα έσοδα των μονοπωλίων αλατιού, φωτιστικού πετρελαίου, σπύρτων, παιγνιόχαρτων, χαρτιού σιγαρέτων, τα έσοδα από την εξόρυξη της σμύριδας της Νάξου, το φόρο καπνού, τα λιμενικά δικαιώματα του Πειραιά, το φόρο χαρτοσήμου κ.λπ. Το ύψος αυτών των εσόδων ανερχόταν σε 28.000.000 έως 30.000.000 δραχμές. Στόχος αυτής της υποχρεωτικής διαχείρισης ήταν η εκπλήρωση των υποχρεώσεων της χώρας προς την Οθωμανική αυτοκρατορία, δηλαδή η καταβολή της πολεμικής αποζημίωσης ύψους 92.000.000 δραχμών και η εξυπηρέτηση των άλλων δανείων. Η διεθνής επιτροπή ξεκίνησε τη λειτουργία της το 1898.

ΘΕΜΑ Α2

α. Η κυβέρνηση Τσαλδάρη, που προέκυψε από τις εκλογές του 1933, επιχείρησε να ακολουθήσει μια τακτική αυθαίρετων διώξεων των αντιπάλων της. **Λ**

β. Η επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1843 έδρασε, ώστε οι πολιτικές και ιδεολογικές αντιλήψεις των κομμάτων να εκφραστούν με μεγαλύτερη σαφήνεια. **Σ**

γ. Οι χώρες με τις οποίες η Ελλάδα ανέπτυξε κατά το 19ο αιώνα εμπορικούς δεσμούς ήταν μόνο τα βιομηχανικά κράτη της Δυτικής Ευρώπης. **Λ**

δ. Οι Ψαριανοί πρόσφυγες βρήκαν στην Αίγινα, περισσότερο απ' οπουδήποτε αλλού, το χώρο της μόνιμης εγκατάστασης που επιδίωκαν. Σ

ε. Οι τρομοκρατικές ενέργειες των Τούρκων, που είχαν σκοπό να προλάβουν εξεγέρσεις των Ελλήνων κατοίκων, όσο καιρό διαρκούσε η Επανάσταση στην κυρίως Ελλάδα δεν εντάσσονταν σ' ένα γενικότερο σχέδιο εκρίζωσης του ελληνικού στοιχείου και το ίδιο ισχύει και για την περίοδο 1914-1922. Λ

ΘΕΜΑ Β1

Το 1844 ο Κωλέττης διατύπωσε με σαφήνεια στην Εθνοσυνέλευση τη «Μεγάλη Ιδέα»: Το βασίλειο αποτελούσε μόνο ένα μικρό φτωχό μέρος της Ελλάδας. Το σημαντικότερο βρισκόταν υπό οθωμανική κατοχή και θα έπρεπε όλες οι δυνάμεις του έθνους να διατεθούν για την απελευθέρωση αυτού του τμήματος. Το γαλλικό κόμμα υποστήριζε την πολιτική διεύρυνσης των εδαφικών ορίων του κράτους, εκφράζοντας κατά κύριο λόγο τα συμφέροντα των ατάκτων, οι οποίοι μπορούσαν να κερδίσουν τη ζωή τους μόνο από τον πόλεμο. Ασφαλώς, μέλημα των προσφύγων από αλύτρωτες περιοχές ήταν η απελευθέρωση της ιδιαίτερης πατρίδας τους. Εξαιτίας αυτής της πολιτικής ονομάστηκε και «εθνικό κόμμα».

Ο Κωλέττης, ως αρχηγός του γαλλικού κόμματος, επεδίωκε μια κυβερνητική πολιτική που θα ενίσχυε το ρόλο του βασιλιά, υπονομεύοντας έτσι τον κοινοβουλευτισμό. Δεν δίσταζε να χρησιμοποιεί βία και νοθεία για να τρομοκρατεί τους εκλογείς, ώστε να ψηφίζουν υπέρ του κόμματός του. Το 1846/1847 κατείχε πέντε από τα επτά υπουργεία της κυβέρνησής του, δεν παρουσιαζόταν όμως σχεδόν καθόλου στο Κοινοβούλιο και καθιστούσε αδύνατο τον έλεγχο της εκτελεστικής εξουσίας. Επέβαλε έτσι ένα είδος κοινοβουλευτικής δικτατορίας. Μετά το θάνατο του Κωλέττη, το 1847, το γαλλικό κόμμα πέρασε σε φάση παρακμής, καθώς επικράτησε διαμάχη για τη διαδοχή. Η τακτική του βασιλιά Όθωνα να προσπαθεί να ενισχύσει τους κυβερνητικούς υποψηφίους στις εκλογές οδήγησε τα κόμματα της αντιπολίτευσης σε διαρκή σύγκρουση με την αυλή, σε μια περίοδο που οι διαφωνίες τους είχαν απαλυνθεί. Κατά την περίοδο του Κριμαϊκού πολέμου το αγγλικό και γαλλικό κόμμα έχασαν την εμπιστοσύνη των οπαδών τους, μετά τη βίαιη συμπεριφορά της Αγγλίας και της Γαλλίας απέναντι στην Ελλάδα, με το ναυτικό αποκλεισμό της χώρας. Είχε προηγηθεί και η υπόθεση Πατσιφίκο, η οποία είχε δυσχεράνει τις σχέσεις των χωρών.

ΘΕΜΑ Β2

Η αλλαγή των δεδομένων για την ελληνική βιομηχανία ήρθε μετά το 1912-1913, με την ενσωμάτωση μεγάλων εκτάσεων και πληθυσμών. Και τότε όμως οι χρόνιες αδυναμίες της ελληνικής βιομηχανίας συνέχισαν να εμποδίζουν την ανάδειξή της σε κινητήρια δύναμη της ελληνικής οικονομίας. Αδύναμη να αντέξει τον εξωτερικό ανταγωνισμό, η βιομηχανία παρέμεινε προσηλωμένη σε δευτερεύουσες δραστηριότητες, αναζητώντας τη σωτηρία της στην παρέμβαση του κράτους, με δασμολογικά ή άλλα ενισχυτικά μέτρα.

Η άφιξη των προσφύγων αναζωογόνησε και τη βιομηχανία με νέο, ειδικευμένο και φθινό εργατικό δυναμικό, με τη διεύρυνση της καταναλωτικής αγοράς και με τη δράση ανθρώπων με επιχειρηματικές ικανότητες. Στη δεκαετία 1922-1932, διπλασιάστηκε ο αριθμός των βιομηχανικών μονάδων. Η πρόοδος όμως δεν ήταν σημαντική, εξαιτίας κυρίως της διατήρησης των παραδοσιακών δομών λειτουργίας τους. Η συμμετοχή των προσφύγων

(ως κεφαλαιούχων και ως εργατών) ήταν μεγαλύτερη στην κλωστοϋφαντουργία, την ταπητουργία, τη μεταξουργία, την αλευροβιομηχανία και την παραγωγή οικοδομικών υλικών. Αρκετοί ήταν οι πρόσφυγες που αναδείχθηκαν ως επιχειρηματίες, βιομήχανοι ή μεγαλέμποροι. Οι Έλληνες που προέρχονταν από τα αστικά κέντρα της Μικράς Ασίας και την Κωνσταντινούπολη υπερείχαν σε σύγκριση με τους αυτόχθονες σε επιχειρηματικό πνεύμα, εκπαίδευση, κατάρτιση και προοδευτικές αντιλήψεις. Ο κοσμοπολίτικος χαρακτήρας της ζωής τους, η γνώση ξένων γλωσσών, οι επαφές που είχαν αναπτύξει με την Ευρώπη και η πείρα που διέθεταν τους βοήθησαν, όταν εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα, να οργανώσουν δικές τους επιχειρήσεις ή να στελεχώσουν επιχειρήσεις άλλων, προσφύγων ή γηγενών.

Η άφιξη των προσφύγων επέδρασε και στην ένταξη των γυναικών στον ενεργό πληθυσμό. Το 1930 οι γυναίκες αποτελούσαν την πλειονότητα των εργατών στην κλωστοϋφαντουργία, την καπνοβιομηχανία και τη βιομηχανία ετοιμών ενδυμάτων.

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Η συμμετοχή της Ελλάδας στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο έγινε κάτω από δύσκολες και περίπλοκες συνθήκες. Οι συνθήκες αυτές είχαν οπωσδήποτε μεγάλο οικονομικό και κοινωνικό κόστος και υπονόμισαν πολλά από τα κεκτημένα της προηγούμενης περιόδου.

α] Όταν, με την επέμβαση των Συμμάχων, ενοποιήθηκε το 1917 η χώρα υπό τον Βενιζέλο, στάθηκε αδύνατο να αναλάβει, χωρίς εξωτερική αρωγή, το κόστος της συμμετοχής στον πόλεμο. **Οι οικονομικές δυσκολίες που αντιμετώπιζε η χώρα προκειμένου να συμμετάσχει στον πόλεμο περιγράφονται και στο πρώτο παράθεμα, από την ΙΕΕ [δευτερογενής πηγή], όπου αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι οι πολεμικές δαπάνες της Ελλάδας, προκειμένου να πάρει μέρος στον πόλεμο, ξεπερνούσαν τις οικονομικές δυνατότητές της και αρχικά καλύφθηκαν μέσω των φόρων, της έκδοσης χαρτονομίσματος και μέσω του δανεισμού.** Οι Σύμμαχοι προχώρησαν τότε σ' έναν ιδιόμορφο δανεισμό της χώρας, που θα είχε οδυνηρές συνέπειες στο μέλλον. Η Γαλλία, η Μεγάλη Βρετανία και οι ΗΠΑ ενέκριναν κατ' αρχήν μεγάλα δάνεια προς την Ελλάδα: 12.000.000 λίρες Αγγλίας, 300.000.000 γαλλικά φράγκα και 50.000.000 δολάρια ΗΠΑ, όπως επιβεβαιώνεται και από το παράθεμα. **Χάρη σε αυτά τα χρήματα, που όμως η Ελλάδα θα μπορούσε να αξιοποιήσει μετά το τέλος του πολέμου, εκδόθηκαν από την Εθνική Τράπεζα τραπεζογραμμάτια αξίας 850.000.000 δραχμών.** Ο δανεισμός ήταν όμως θεωρητικός. Το ποσό αυτά δεν εκταμιεύτηκαν ούτε δόθηκαν στην Ελλάδα. Θεωρήθηκαν κάλυμμα για την έκδοση πρόσθετου χαρτονομίσματος, με το οποίο η κυβέρνηση Βενιζέλου θα χρηματοδοτούσε την πολεμική της προσπάθεια. Ένα είδος αποθέματος, δηλαδή, σε χρυσό και σε συνάλλαγμα, που δεν βρισκόταν όμως υπό τον έλεγχο της χώρας. Η Ελλάδα, πάντως, χρηματοδότησε με τον τρόπο αυτό την πολεμική συμμετοχή της στο μακεδονικό μέτωπο, την εκστρατεία στην Ουκρανία και την Κριμαία και την πρώτη φάση της στρατιωτικής εμπλοκής στη Μικρά Ασία. Πράγματι η ιδιομορφία αυτής της οικονομικής συμφωνίας φάνηκε όταν στο **τέλος του 1920, αποδείχτηκε ότι όλες οι γαλλικές πιστώσεις, το μισό των αγγλικών και τα 2/3 των αμερικανικών δεν κατέστη δυνατόν να αξιοποιηθούν από τη χώρα, ενώ, όταν επέστρεψε ο Κωνσταντίνος, το 1920, ανακλήθηκαν όλες.** Συμπερασματικά η Ελλάδα ελάχιστα βοηθήθηκε οικονομικά από τους Συμμάχους,

όσο διαρκούσε ο πόλεμος και στην πραγματικότητα στηρίχτηκε μόνο στις δικές της δυνάμεις.

β) Το 1917 η κυβέρνηση των Φιλελευθέρων οδήγησε την Ελλάδα στον πόλεμο στο πλευρό της Αντάντ, αποσκοπώντας στην ικανοποίηση εθνικών διεκδικήσεων. Οι αντιξοότητες υπό τις οποίες έγινε δυνατή η έξοδος της χώρας στον πόλεμο γίνονται σαφείς και από τον Κ. Σβολόπουλο στο απόσπασμα από το έργο του «Η ελληνική εξωτερική πολιτική 1900-1945» [δευτερογενής πηγή]. Ο Σβολόπουλος επισημαίνει ότι η επικράτηση του Βενιζέλου δε σήμανε την αυτονόητη συμμετοχή της Ελλάδας στον πόλεμο, καθώς η κυβέρνησή του αντιμετώπισε σοβαρές αντιστάσεις στο εσωτερικό της χώρας, για να εξασφαλίσει τη συμπαράσταση του λαού. Οι Αντιβενιζελικοί διαφωνούσαν και παρακολουθούσαν με δυσαρέσκεια τις εξελίξεις, καθώς τάσσονταν υπέρ της διατήρησης των εκτός Ελλάδος ελληνικών πληθυσμών και υπέρ της ευκαιριακής προσάρτησης εδαφών χωρίς κίνδυνο. Οι αντιθέσεις που εκφράζονταν από τους αντιβενιζελικούς περιγράφονται και στο δεύτερο παράθεμα, όπου τονίζεται ότι, παρά τη φυγή του Κωνσταντίνου, οι αντιβενιζελικοί, ειδικά στη νότια Ελλάδα διέθεταν ισχυρή δυναμική, η οποία ενισχύθηκε ακόμα περισσότερο, όταν οι βενιζελικοί ξεκίνησαν να καταδιώκουν τους πολιτικούς τους αντιπάλους. Άλλη μια αντιξοότητα που έπρεπε να υπερβεί ο Βενιζέλος αφορούσε τη στάση των Γερμανών, οι οποίοι ενίσχυαν οικονομικά τους αντιβενιζελικούς τόσο εντός όσο και εκτός Ελλάδας, για να παρεμβάλλουν εμπόδια στην προσπάθεια του Βενιζέλου.

Ο εθνικός διχασμός έφτασε στο αποκορύφωμά του με την απόπειρα δολοφονίας του Βενιζέλου και τη δολοφονία του Ίωνος Δραγούμη, το 1920.

ΘΕΜΑ Δ1

Μετά την υπογραφή της σύμβασης της Λοζάνης αλλά και της συνθήκης Ειρήνης της Λοζάνης, οι σχέσεις Ελλάδας και Τουρκίας δοκιμάζονταν κατά καιρούς από εντάσεις. Οι όποιες προσπάθειες συνεννόησης ανάμεσα στις δυο χώρες δεν είχαν ευοδωθεί.

Τον Αύγουστο του 1928 το κόμμα των Φιλελευθέρων κέρδισε τις εκλογές και σχεδόν αμέσως η νέα κυβέρνηση ξεκίνησε διαπραγματεύσεις που κράτησαν δύο χρόνια. Ο Ελ. Βενιζέλος επιθυμούσε τη διευθέτηση των οικονομικών διαφορών και την αναγνώριση του εδαφικού καθεστώτος μεταξύ των δύο χωρών. Τη διάθεση του Βενιζέλου να προχωρήσει σε μια εξομάλυνση των σχέσεων Ελλάδας και Τουρκίας αποτυπώνει ο Δαφνής στο έργο του «Η Ελλάς μεταξύ δύο πολέμων (1923-1940)» [δευτερογενής πηγή]. Κατά τον Δαφνή ο Βενιζέλος αντιλήφθηκε αμέσως μετά τη Μικρασιατική καταστροφή, ότι τα νέα ιστορικά δεδομένα που προέκυψαν, όπως η αποχώρηση των Ελλήνων από την Μικρά Ασία, η συγκρότηση του τουρκικού κράτους και η υποχώρηση της ελληνικής δυναμικής διαμόρφωναν νέες προοπτικές στις σχέσεις των δυο χωρών. Κύριο ζητούμενό της για την Ελλάδα ήταν η φιλική προσέγγιση με την Τουρκία, ώστε να αποδεσμευτεί από τις πιέσεις που δεχόταν από αυτήν και να συγκεντρωθεί στους κινδύνους που αναφαίνονταν στα βόρεια σύνορά της. Επίσης, η Ελλάδα θα δημιουργούσε τις προϋποθέσεις οικονομικών συνεργασιών με την Τουρκία και μιας ειρηνικής συμβίωσης των δυο λαών. Σε αυτά τα πλαίσια, σύμφωνα με το παράθεμα, ο Βενιζέλος, λίγες μέρες μετά τη νίκη του στις εκλογές, στις 30 Αυγούστου 1928, σε επιστολή του προς τον Τούρκο υπουργό Εξωτερικών Ρουσδή Βέη, στην οποία είχε εσωκλείσει και μια επιστολή προς τον Τούρκο πρωθυπουργό Ισμέτ πασά, πρότεινε την υπογραφή ελληνοτουρκικού

συμφώνου φιλίας και μη επιθέσεως, αφού ήταν πλέον σαφές ότι η Τουρκία δεν είχε βλέψεις εναντίον της Ελλάδας και το αντίστροφο. Με αυτό το σύμφωνο θα ήταν δυνατή η ρύθμιση των εκκρεμοτήτων που είχαν προκύψει από την υπογραφή της συμβάσης ανταλλαγής πληθυσμών. Όμως, σε κάθε προσπάθεια προσέγγισης με την Τουρκία, εμπόδιο στεκόταν η έντονα αρνητική στάση των προσφύγων.

Στις 10 Ιουνίου 1930 υπογράφηκε η Συμφωνία της Άγκυρας που αποτελούσε το οικονομικό σύμφωνο μεταξύ των δύο χωρών. Τα κυριότερα σημεία του ήταν:

- Ρύθμισε το ζήτημα των Ελλήνων ορθοδόξων της Κωνσταντινούπολης και των μουσουλμάνων της Θράκης, καθώς και των «φυγάδων».

- Όριζε ότι οι ανταλλάξιμες μουσουλμανικές περιουσίες στην Ελλάδα και οι ελληνικές στην Τουρκία περιέρχονταν στην κυριότητα του Ελληνικού και Τουρκικού Δημοσίου, αντίστοιχα.

- Προέβλεπε αμοιβαία απόσβεση των οικονομικών υποχρεώσεων μεταξύ των δύο χωρών.

Η συμφωνία ολοκληρώθηκε στις 30 Οκτωβρίου του ίδιου έτους με το Σύμφωνο φιλίας, ουδετερότητας και διαιτησίας, το Πρωτόκολλο για τον περιορισμό των ναυτικών εξοπλισμών και τη Σύμβαση εμπορίου, εγκατάστασης και ναυτιλίας. Με την τελευταία αυτή σύμβαση δόθηκε η δυνατότητα στους υπηκόους του καθενός από τα δύο κράτη να ταξιδεύουν ή να εγκαθίστανται (με κάποιους περιορισμούς) στο έδαφος του άλλου κράτους. Η αποτίμηση της σημασίας αυτού του συμφώνου αποτυπώνεται, εύγλωττα, στο απόσπασμα από την ομιλία που εκφώνησε ο πρωθυπουργός Βενιζέλος κατά την συνεδρίαση της ψήφισης της Συμφωνίας της Άγκυρας στην ελληνική Βουλή, [πρωτογενής πηγή]. Ο Έλληνας πρωθυπουργός εκφράζει την ελπίδα του ότι όλοι οι Έλληνες πλέον, παλαιοί και νέοι, ενωμένοι θα συνεργαστούν για το κοινό καλό. Ο Βενιζέλος τονίζει ότι τυχόν παράταση των εκκρεμοτήτων με την Τουρκία, θα δημιουργούσε σοβαρά προβλήματα στους Έλληνες της Κωνσταντινούπολης, ενώ απευθύνεται με τόνο επικριτικό σε όσους αυτοπροβάλλονταν ως προστάτες των συμφερόντων των προσφύγων και τους κατηγορεί ότι καπηλεύονται το προσφυγικό ζήτημα για την εξυπηρέτηση προσωπικών συμφερόντων.

β) Οι μεταγενέστερες εξελίξεις έδειξαν ότι οι προσδοκίες από τη λύση που δόθηκε σε κάποια ζητήματα με τις ελληνοτουρκικές συμφωνίες του 1930 διαψεύστηκαν. Βέβαια, για ένα μεγάλο διάστημα δεν σημειώθηκαν τριβές μεταξύ των δύο κρατών και δεν αμφισβητήθηκαν τα μεταξύ τους σύνορα. Αυτό ήταν και η βασική επιδίωξη του Έλληνα πρωθυπουργού. Αυτές οι επιδιώξεις του Έλληνα πρωθυπουργού περιγράφονται και στο παράθεμα Δ από την ΙΕΕ [δευτερογενής πηγή]. Σύμφωνα με το παράθεμα, η ελληνοτουρκική προσέγγιση ήταν ένα γεγονός που υπαγορεύθηκε από τη ρεαλιστική προσέγγιση των νέων ιστορικών πραγματικοτήτων. Ήταν μια πράξη, που δήλωνε απερίφραστα, τη βούληση Ελλήνων και Τούρκων να υπερβούν τις αγκυλώσεις του παρελθόντος και να ξεκινήσουν μια νέα πορεία φιλίας και συνεργασίας. Ο συμψηφισμός όμως των ανταλλάξιμων, ελληνικών και μουσουλμανικών περιουσιών, προκάλεσε θύελλα αντιδράσεων ανάμεσα στους πρόσφυγες. Με τη συμφωνία αυτή η κατά πολύ μεγαλύτερη περιουσία των ανταλλάξιμων Ελλήνων ορθοδόξων της Τουρκίας εξισώθηκε με την αντίστοιχη περιουσία των μουσουλμάνων της Ελλάδας. Η ξεκάθαρη αντίδραση των προσφύγων στην υπογραφή της ελληνοτουρκικής συμφωνίας της 10ης Ιουνίου αποτυπώνεται στο κείμενο Γ [δευτερογενής πηγή]. Τονίζεται ξεκάθαρα ότι με την

υπογραφή του συμφώνου του 1930 οι περιουσίες των προσφύγων θα έπρεπε πλέον να θεωρούνται «χαμένες». Η αντίδραση των προσφυγικών οργανώσεων στη ψήφιση του Οικονομικού Συμφώνου υπήρξε άμεση, χαρακτηρίζοντάς την ως «εγκληματική», «απάνθρωπη» και «αντεθνική», ως μια συμφωνία που καταπατά τα περιουσιακά δικαια των Ελλήνων ανταλλαξιμων. Μάλιστα οι πρόσφυγες καλούνταν σε ετοιμότητα για να συγχρονίσουν τις ενέργειες για την ακύρωση της συμφωνίας. Το παραπάνω γεγονός, σε συνδυασμό με την παρακράτηση του 25% της προκαταβολής της αποζημίωσης από την Εθνική Τράπεζα και της άρνησης διακανονισμού των προσφυγικών χρεών, απομάκρυνε τμήμα του προσφυγικού κόσμου από την εκλογική βάση του κόμματος των Φιλελευθέρων και συνέβαλε στην ήττα του στις εκλογές του 1932 και του 1933.

Αρείτολμο
Δάφνη - Άγ. Δημήτριος